

Skráning á málproska ungra barna

Leikskólinn Álfasteinn

Anna Þór Auðunsdóttir

Ásgerður Kristjánsdóttir

Jónína Rósa Ragnarsdóttir

Hvað er TRAS?

- TRAS er skráningaraðferð til notkunar fyrir leikskólakennara til að fylgjast með málhegðun og málþróun 2-5 ára barna.
- Skráningin grundvallast á markvissum athugunum í daglegum samskiptum við barnið í aðstæðum þess.
- TRAS er ekki málþroskapróf

Hvernig fer skráningin fram?

- Skráning hefst þegar barnið er 2,2 ára og lýkur þegar barnið er 5,2 ára
- 2x á ári með 6 mánaða millibili skráir leikskólakennari á skráningarblaðið svör við ákveðnum spurningum um málþroska viðkomandi barns.
- Hvert barn á sitt skráningarblað sem fylgir því út leikskólagönguna.

Hvað er verið að kanna með TRAS?

Spurningarnar sem eru á skráningarblaðinu flokkast undir þrjú færnisvið sem hvert um sig skiptast í eftirfarandi þætti:

- Samleikur/félagsfærni
- Tjáskipti/samskipti
- Athygli/einbeitning
- Málskilningur
- Málvitund
- Framburður
- Orðaforði
- Setningamyndun

SAMLEIKUR/ FÉLAGSFÆRNI	MÁLSKILNINGUR
Aldur 2 – 3 ár 1. Hefur barnið áhuga á að leika sér við aðra? <small>(Dæmi: ítt, áttu, hika, við, hika, ítt)</small> 2. Sakast barnið eftir því að hjálpa til við ýms stórf? 3. Á barnið frumkvæði að jafnaðum samskiptum?	Aldur 2 – 3 ár 1. Getur barnið bent á algenga hluti? <small>(Dæmi: ítt, áttu, hika, við, hika, ítt)</small> 2. Fylgir barnið einróðrum fyrirmælum? <small>(Dæmi: Settu kútan í kassan. Lestu bókan á borði)</small> 3. Getur barnið fundið hluti þegar sagðandi eru notað fyrirmælum? <small>(Dæmi: Finna mat þú veit að þú veit mat. Úr hendi áttu mat)</small>
Aldur 3 – 4 ár 1. Getur barnið fylgt reglum í leik sem fullorðin stýrir? 2. Tekur barnið því að önnur börn sjna því áhuga sem það er sjálf upptekið af? 3. Getur barnið tekið tillit til annarra barna?	Aldur 3 – 4 ár 1. Getur barnið tekið hluti eftir yfirhugðum? <small>(Dæmi: ítt, leikur, mat, dy)</small> 2. Skilur barnið setningar sem innihalda forsetningar? <small>(Dæmi: Settu kútan undir stóran. Settu kútan upp á borði)</small> 3. Þekkir barnið minnst þrjú til fjögur lítahlí?
Aldur 4 – 5 ár 1. Getur barnið tekið þátt í samleik í jafn langan tíma og jafnháttir (20 - 30 mín.)? 2. Tekur barnið þátt í hlífurleik? <small>(Dæmi: ítt, leikur, mat, dy)</small> 3. Fylgir barnið líklegum leikreglum?	Aldur 4 – 5 ár 1. Skilur barnið stöðvöngu lýsingarorð? <small>(Hér er stúla og stúla og stúla og stúla og stúla og stúla)</small> 2. Skilur barnið málsgengar með neitum í aukasetningu? <small>(Dæmi: Hættu)</small> 3. Getur barnið útskýrt orð yfir algenga hluti? <small>(Hvað er bóki? Hvað er stúla?)</small>
TJÁSKIPTI/SAMSKIPTI	MÁLVIÐUND
Aldur 2 – 3 ár 1. Lestur barnið að fyrsta bragði í ljósi þótt fyrir að tjá sig? <small>(Dæmi: Hika, hika, hika, hika)</small> 2. Tjáir barnið sig með orðum við aðra að eigin frumkvæði? 3. Getur barnið haldið uppi samræðum, stutta stund í einu (s.m.k. 3 mín.)?	Aldur 2 – 3 ár 1. Sýnir barnið áhuga þegar það skoðað saman myndabækur? 2. Tekur barnið þátt í leikjum með rim og stuttar þulur? 3. Tekur barnið þátt í söngundum?
Aldur 3 – 4 ár 1. Notar barnið málið í eðlilegu samhengi við það sem er á gerast? 2. Getur barnið haldið uppi samræðum í dællita stund (s.m.k. 3-4 mín.)? 3. Getur barnið tekið ákvarðunir, áfærningar og þarfir með orðum?	Aldur 3 – 4 ár 1. Man barnið rímleiki og söngva sem oft er farið? 2. Tekur barnið þátt í að ríma? 3. Getur barnið með hjálp mynda greint mun á líkum orðum?
Aldur 4 – 5 ár 1. Er ákveðið samhengi í hlífurleikum barnanna? 2. Getur barnið tekið ákvarðunir um viðmælingar? 3. Getur barnið farið með stuttar vísurleikur?	Aldur 4 – 5 ár 1. Kæm barnið að ríma? 2. Getur barnið aðgreint fyrsta hljóði í orðum? 3. Getur barnið skrifað nafn á tegundum?
ATHYGLI / EINBEITING	FRAMBURÐUR
Aldur 2 – 3 ár 1. Getur barnið bent athygli að ákveðnu verkefni? <small>(Dæmi: Hika, hika, hika)</small> 2. Getur barnið haldið athygli við verkefni í dællita stund (s.m.k. 3 mín.)? 3. Finnir barnið gaman að láta lesa fyrir sig?	Aldur 2 – 3 ár 1. Er tilbúnað að veita að skilja barnið? 2. Getur barnið borið fram orð með /m/, /n/, /l/, /s/, /v/ 3. Ber barnið orð yfirleitt skýrt fram?
Aldur 3 – 4 ár 1. Getur barnið haldið sig við sjálfhælið verkefni? 2. Getur barnið tekið ákvarðunir um að þess er áttast? 3. Getur barnið tekið ákvarðunir um að þess er áttast?	Aldur 3 – 4 ár 1. Getur barnið borið fram /r/, /g/ rétt í orðum? <small>(Dæmi: kasta, kasta, gita, gita)</small> 2. Notar barnið /v/, /f/, og /v/ rétt fremst í orðum? <small>(Dæmi: átt, átt, átt)</small> 3. Getur barnið borið fram öll áttvæði í þriggja áttvæða orðum? <small>(Dæmi: kasta, kasta, kasta)</small>
Aldur 4 – 5 ár Getur barnið haldið athygli við verkefni í lengri tíma (s.m.k. 20 - 30 mín.)? Getur barnið tekið ákvarðunir um að þess er áttast? Tekur barnið þátt í hlífurleik leik og jafnháttir?	Aldur 4 – 5 ár 1. Getur barnið borið rétt fram samhljóðaþakka í orðum? <small>(Dæmi: kasta, kasta, kasta)</small> 2. Ber barnið /r/ hljóði rétt fram? 3. Ber barnið /l/ hljóði rétt fram?

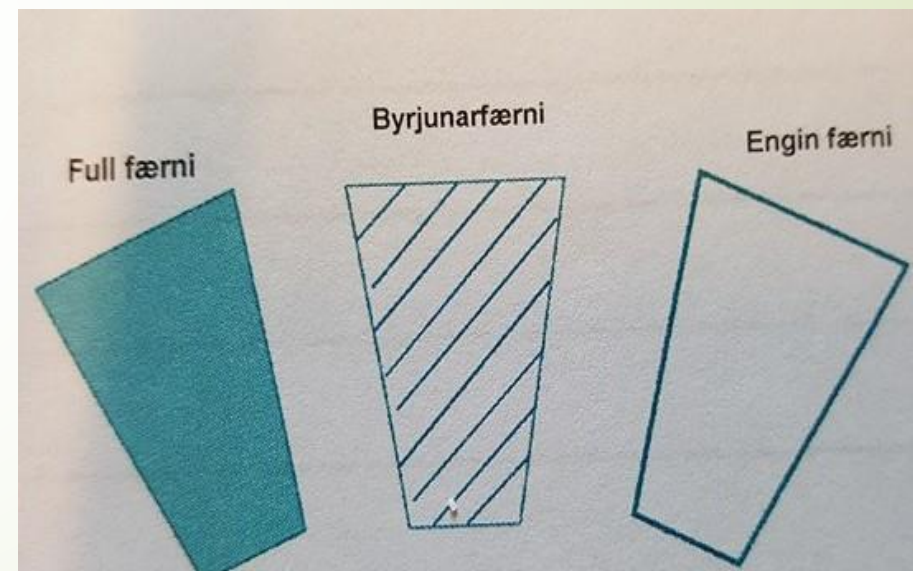
ORÐAFORÐI	SETNINGAMYNDUN
Aldur 2 – 3 ár 1. Notar barnið algeng orð yfir hluti? <small>(Dæmi: kasta, kasta, kasta)</small> 2. Notar barnið algeng sagðandi? <small>(Dæmi: kasta, kasta, kasta)</small> 3. Notar barnið algeng þegar það talar um sjálf sig? <small>(Dæmi: ég, mig, mín, min)</small>	Aldur 2 – 3 ár 1. Notar barnið tvíggja til þriggja orða setningar (yníngar)? <small>(Dæmi: Mamma koma, líti í magga)</small> 2. Er barnið farið að spyrja spurninga (með hlómali eða orðum)? <small>(Dæmi: Hika, hika, hika, hika)</small> 3. Notar barnið yníngar með nei eða ekki? <small>(Dæmi: Ekki fara út. Mamma koma)</small>
Aldur 3 – 4 ár 1. Notar barnið nafnorð í fleirtölu? <small>(Dæmi: kasta, kasta, kasta)</small> 2. Notar barnið spurnandi? <small>(Dæmi: Hika, hika, hika)</small> 3. Notar barnið þáttá sagna? <small>(Dæmi: kasta, kasta, kasta)</small>	Aldur 3 – 4 ár 1. Getur barnið myndað allt að fjögurra orða setningu með rétti orðaböð? 2. Notar barnið forsetningar í setningum? <small>(Dæmi: ítt, leikur, mat, dy)</small> 3. Er barnið farið að tengja saman setningar með og/er? <small>(Dæmi: Eg hika kasta kasta og þú hika)</small>
Aldur 4 – 5 ár 1. Notar barnið nafnorð með nafnorðum? <small>(Dæmi: kasta, kasta, kasta)</small> 2. Er barnið farið að nota yfirhugð í klóðu máli? <small>(Dæmi: þú, þú, þú, þú)</small> 3. Notar barnið orð yfir form, stærð og fjölda? <small>(Dæmi: langur, sturt, lítill, tvær, þungi)</small>	Aldur 4 – 5 ár 1. Er barnið farið að nota hvernig og af hverju vegna spurninga? 2. Getur barnið myndað setningar um það sem hefur gerst eða getur gerst? 3. Notar barnið af því að setningar?

Skráning

- 2-3 ára- blár
- 3-4 ára- rauður
- 4-5 ára- grænn

- Full færni
- Byrjunarfærni
- Engin færni

Tras

Málkilningur

2 – 3 ára	flokkur 1	byrjendafærni Getur barnið bent á algenga hluti? bill-bolti-stóll
2 – 3 ára	flokkur 2	engin færni Fylgir barnið einföldum fyrirmælum? Settu kubbinn í kassann
2 – 3 ára	flokkur 3	engin færni Getur barnið fundið réttan hlut þegar sagnorð eru notuð í fyrirmælum? Úr hverju drekkum við?

Málvitund

2 – 3 ára	flokkur 1	full færni
2 – 3 ára	flokkur 2	engin færni Tekur barnið þátt í leikjum með rím og stuttar þulur?
2 – 3 ára	flokkur 3	engin færni Tekur barnið þátt í söngstundum?

Framburður

2 – 3 ára	flokkur 1	engin færni Er tiltölulega auðvelt að skilja barnið?
2 – 3 ára	flokkur 2	engin færni Getur barnið borið fram orð með /m/n/b/d/l ?
2 – 3 ára	flokkur 3	engin færni Ber barnið orð yfirleitt skýrt fram?

Íhlutun

- Þegar barn víkur óeðlilega mikið frá janöldrum er greining nauðsynleg.
 - Send er beiðni til talmeinafræðings með samþykki foreldra.
 - Vinnuþlagg kennara- Unnið með þá þætti sem barnið kemur slakt út á.
- Þegar barn víkur frá á nokkrum þáttum er íhlutun innan skólans oft nægjanleg.
 - Vinnuþlagg kennara- Unnið með þá þætti sem barnið kemur slakt út á.
 - Sett upp hvaða þætti þarf að vinna með hjá barninu.
 - Það sem er feitletrað þarf að vinna með.
- Eftir ákveðinn tíma er lagt mat á árangur íhlutunar og teknar ákvarðanir um áframhaldið